

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

Redaktor: Podplukovník pěch. Adolf Hůlka.

BŘEZEN 1937.

Plukovník gšt. Jan Heřman:

Systémy obranného postavení.

(Dokončení.)

Již brzy po vyrazení útoku nemá nepřítel možnost, aby jednoduchou kombinací hromadné palebné podpory a hromadného útočného úderu hromadně zdolával obránce. Jeho útok se rozloží na řadu drobných manévřů k zdolávání jednotlivých ohnisk odporu, kteréžto drobné manévry nelze již scelit v souladný, jednotný útok. Podporující dělostřelectvo je zatěžkáno množstvím drobných požadavků paleb, ztrácí tím snadno soulad své palby s manévrem pěchoty a nemá již možnost soustředěného, mohutného zásahu. Obranná plocha působí tak na rozklad nepřátelského útoku, a to tím více, čím hlouběji útok vniká do spleti paleb a místních odporů. Slabé útoky může zastavit již čelní část ohnisk odporu.

Rovněž nepřátelské ÚV. vystavuje obranná plocha jen rozptýlené útočné cíle, které snad třeba nejdříve zjišťovat, ale na které třeba po každé zvláště najíždět. Znovu se rozloží útok ÚV. v drobné akce a spolupráce s útočící pěchotou se tím ztíží. Pravili jsme již, že nutno ohniska odporu umístit tak, aby byla co nejlépe chráněna před nájezdem ÚV. Palbu PÚV. lze organisovat z hloubky obranné plochy a živit ji, i když útočící ÚV. hlouběji proniká. Dále skýtá rozlehlost obranné plochy — jak ještě uvedeme — i vhodné pole pro protiútok vlastních ÚV. k souboji proti vniknuvší nepřátelské ÚV.

Obdobně jako proti útoku ÚV. chrání rozlehlost obranné plochy a rozptýlenost osádek i proti bojovým chemickým látkám.

Uvedli jsme při rozboru obranného pásma, že projevuje svou bojovou funkci jen do čela a že obranné pásmo, bylo-li prolomeno, nemůže vytvořit obrannou frontu a improvizovat vydatné palby do ohroženého boku. U obranné plochy dovoluje však jeho hloubka a šachovité rozmístění ohnisk odporu čelit vniknuvšímu nepříteli v jakékoli šikmé nebo bočné frontě a udržet tak palebnou a obrannou souvislost.

Jako slabou stránku systému obranné plochy mohli bychom především uvést, že neskýtá té hustoty palby jako systém obranného pásma. Především ovšem platí tato námitka jenom tehdy, srovnáváme-li hodnoty paleb v neporušeném stavu předtím, než nepřítel vejde s postavením v dotyk. Je však zřejmé, že v obranné ploše jsou zdroje palby lépe chráněny a že tedy poměrně větší jich počet přetrvá předběžné palebné umlčování. Dále třeba si uvědomit, že se značná hustota palby v palebné přehradě před obranným pásmem týká jen úzkého pruhu terénu a že tedy může působit jen po krátkou dobu, kdežto řidší palby v obranné ploše působí na hlubokém prostoru a tím i po delší dobu. V hlubokém prostoru a v delší době se uplatní též spíše manévr palbou než na úzké přehradě a v krátké době, kde třeba spoléhat hlavně na předem připravený a tím ztrnulý rozvrh palby. Skutečně však není

„hustší“ palby nad soustředěnou palbu pozorovanou, která kryje cíl a stále jej po delší dobu sleduje.

Dále by se dalo namítat, že se při používání systému obranné plochy k rozkladu útoku již napřed počítá s obětováním čelních skupin ohnisk odporu. Takový předpoklad není než reální: i úspěšný obranný boj stojí nezbytně oběti. Vždyť proto jsme všeobecně přijali hloubkové učlenění v obraně, a stejně i při útoku vyřadujeme již napřed zálohy, aby živily útočnou sílu, jsou-li čelní sledy ztrátami vyčerpány.

Nutno uznat, že obranná plocha není výhodnou obrannou organizací, je-li v delším přímém dotyku s nepřítelem. Nepřítel má pak možnost, aby prosakoval mezerami, využívaje tmy nebo mlhy, a aby snad i postupně zdolával jednotlivá ohniska odporu. Obranné pásmo, při své těsné bočné souvislosti osádek, hodí se mnohem lépe k tomu, aby přijalo a udržovalo dotyk s nepřítelem. Na tuto okolnost třeba pamatovat při používání obranné plochy v rámci celého obranného postavení.

Osamělost osádek v ohniscích odporu vyžaduje vyspělosti mravních hodnot u mužstva, jakož i samostatnosti a odhodlanosti u velitelů; osádky musí být prodchnuty vůlí vytrvat, i když jsou obklíčeny. Při tom jde však spíše o dojem osamělosti, neboť palba a ovzduší boje beztoho izoluje zcela malé skupinky jednotlivců mezi sebou, i když tyto skupinky jsou umístěny těsně vedle sebe.

Po materiální stránce třeba ohniska odporu dostatečně vybavit, aby mohla v samostatném boji vytrvat.

*

Až dosud jsme se zabývali funkcí obranné plochy v boji obranném.

Je však zřejmo, že se sestava obranné plochy může uplatnit i v ústupovém boji. Sestava je ovšem v tom případě řidší. Ohniska dočasněho odporu jsou umístěna podle potřeb dalekého čelního výstřelu, jakož i podle potřeb snadného odpoutání a krytého ústupu; vzdálenosti mezi jednotlivými ohnisky jsou prodlouženy asi na velkou palebnou vzdálenost pěchotních zbraní. Se stejným důrazem jako při obraně třeba se i v ústupovém boji opatřit proti ÚV.; ohniska odporu nutno proto umístit tam, kde jsou nejlépe chráněna před nájezdy, a podle téhož hlediska třeba volit i ústupové cesty. Co nejvydatněji se využívá ničení.

Používání obranného pásma — vzhledem k nutnému šetření silami v skupinovité souvislosti — má v ústupovém boji tu výhodu, že nutí nepřítele, aby rozšířil útočné pásmo, a že znesnadňuje obchvat. Sestava v obranné ploše umožňuje zase souvislé trvání palby do hloubky. Tak každý z obou systémů působí svým způsobem na zdržování nepřítele a na získávání času. Doporučuje se tedy kombinovat v ústupovém boji systém obranného pásma i obranné plochy podle možností, které dává terén, a podle vlastních prostředků.

*

Poznali jsme oba prvky, z nichž může být vybudováno obranné postavení: obranné pásmo a obrannou plochu. Poznali jsme je takřka v jejich ryzím tvaru. Jestliže však terén toho vyžaduje, mohou být oba tyto prvky kombinovány. Tak lze na př. uvnitř obranné plochy využít protáhlého terénního objektu, jako okraje lesa nebo osady, nějaké přirozené

překážky a p., k vybudování ohniska odporu v tvaru pásma a obranné pásmo může být zase upraveno jako řada vedle sebe umístěných ohnisk odporu. V takovémto širším smyslu nutno oba prvky obranné organizace v dalších řádcích pojímat.

Již dříve jsme poznali zásadní hlediska, podle kterých nutno obranné postavení vybudovat, a shromáždili jsme tím všechn surový materiál, jehož je třeba při stavbě obranného postavení.

Obranné (hlavní) postavení obsahuje — od čela do hloubky — tyto hlavní části:

1) Čelní obrannou organizaci s úkolem

oddálit těžištní část postavení od déle trvajicího přímého dotyku s nepřítelem a tím ji chránit před snadným zjišťováním podrobností, před přípravným palebným umlčováním a před útokem s překvapením, zejména před přímým útokem ÚV.

zastavit slabý nebo

rozložit silný nepřátelský útok, získat hloubku prostoru k zdolání útoku ÚV.

2) Těžištní obrannou organizaci s úkolem zastavit definitivně nepřátelský útok; ji nutno trvale uhájit.

3) Týlní obrannou organizaci s úkolem

pojmout zbraně, které pálí do předpolí, do prostoru čelní obranné organizace a hlavně před těžištní obrannou organizaci;

Zajistit souvislost palby ještě do prostoru za těžištní obrannou organizací a umožnit tak pokračování odporu proti nepříteli, který by vnikl i do těžištní obranné organizace nebo ji pronikal;

zajistit východiště a palebnou podporu protiútoků improvizovaných k obnovení souvislé obrany nejméně v těžištní obranné organizaci.

4) Prostor záloh, určených k právě uvedeným protiútokům.

Z úkolů vytčených u jednotlivých částí obranného postavení shledáváme, že jde o jednotný organismus, v němž se veškeré bojové funkce jednotí k uhájení těžištní části postavení; tuto bojovou služebnost plní části postavení, ležící jak před těžištním pásmem, tak i za ním.

Podle úkolu a podle rázu služebností k těžištní části postavení poznáváme v čelní obranné organizaci tvar **o b r a n n é p l o c h y**; můžeme ji tedy nazvat „čelní obrannou plochou“. Uvedli jsme však, že se tvar obranné plochy nehodí k udržování dotyku s nepřítelem po delší dobu. Z tohoto důvodu nutno čelo obranné plochy po dobu dotyku uzavřít úsporně vybaveným **o b r a n n ý m p á s m e m**, jež nazveme „dotykovým pásmem“. Osádky tohoto dotykového pásma spolu působí za dotyku v pozorování nepřítele a vzdorují místním útokům anebo nočním výpadům, jsouce podporovány nejbližšími ohnisky odporu čelní obranné plochy. Lze-li předvídat všeobecný nepřátelský útok, vyklidí osádky dotykového pásma v noci před tímto útokem svá stanoviště a uchýlí se do místních záloh; jsou-li útokem předstíženy, brání se na svém místě.

Těžištní obranná organizace je budována v tvaru **o b r a n n é h o p á s m a**. Pro část obranného postavení, která je zpředu chráněna obrannou plochou, lze již splnit všechny podmínky, aby obranné pásmo mohlo svou hodnotu odporu projevit v celé mohutnosti. Zejména musí být těžištní pásmo zvoleno a vybaveno tak, aby tvořilo spolehlivou přehradu proti útoku ÚV. Jde tedy o skutečné „pásmo hlavního odporu“ s **h l a v n í** palebnou přehradou, živenou vlastními zbraněmi i zbraněmi z týlní organizace.

Týlní obranná organizace má sice — jak jsme již dříve uvedli — po všechný vzhled obranné plochy. Ale ten se liší od vzhledu čelní obranné plochy potud, pokud se též změnila bojová funkce a bojová služebnost k těžištnímu pásmu. Popsali jsme již tvar obranné plochy, která má rozkládat nepřátelský útok. V týlní obranné organizaci jde však o dočasné zastavení vniknuvšího nepřítele, což vyžaduje zajistit si důležitá místa ohnisky odporu, na která se mohou místní zálohy opřít, aby přehradily jeho další pronikání a zajistily východiště k improvizovaným protiútokům. Pod záštitou těchto ohnisk odporu a se zřetelem k příslušnému výstřelu jsou rozmístěny ty zbraně, které provádějí daleké palby, živí hlavní palebnou přehradu před těžištním pásmem a udržují souvislost palby až do týlní části postavení. Těmito zřeteli při rozmístění osádek je dán vzhled obranné plochy v týlní části postavení.

Jednotlivé části obranných postavení splývají v souvislosti palby a ve vzájemnosti svých bojových služebností. Zadní okraj čelní obranné plochy tvoří ohniska odporu, k jichž podpoře mohou již zasáhnout palby z těžištního pásma i z týlní části postavení a na která navazuje hlavní palebná přehrada těžištního pásma. Týlní část se pojí k těžištnímu pásmu tak těsně, jak její služebnosti toho vyžadují, a překlenuje je svými palbami.

Počítáme v přehledném a málo členitém terénu průměrně s hloubkou 1400—1600 m čelní obranné plochy, 300—600 m hlavní palebné přehrady, 200 m těžištního pásma a 600 m týlní části; celkem tedy s hloubkou obranného postavení do 2500—3000 m. Odůvodnění těchto rozloh vyplývá většinou z toho, co bylo dříve řečeno. U týlní části je počítáno s malou poměrně hloubkou — s hloubkou, odpovídající metnému prostoru pěchotních zbraní — neboť není třeba se obávat, že by útočný úder, jímž nepřítel proráží těžištní pásmo, byl ještě tak důrazný, aby hned v zápětí zasáhl do větší hloubky, a nutno nepřítele právě omezit v hloubce jeho vniku; kromě toho třeba umožnit zbráním umístěným v týlní části, aby co nejdále dosáhly do čelních částí postavení.

Co do rozmístění sil je ovšem těžištní pásmo vybaveno valnou částí prostředků. Označíme-li hodnotu prostředků v tomto pásmu koeficientem 3, odpovídá správnému poměru sil, vybavíme-li čelní obrannou plochu poměrnou hodnotou sil 2 a týlní hodnotou sil 1. Prostředky v prostoru záloh jsou proměnlivé hodnoty, neboť jde o pohyblivé zálohy, které lze soustřeďovat na různém místě a v různém čase.

Od čela k týlu postavení hodnotíme tedy poměr sil v jednotlivých jeho částech řadou 2:3:1. Tento poměr je ovšem přibližný. Při konkrétním řešení, kdy zasazujeme jeden pěší pluk v úseku 3 km s jedním praporem do čelní obranné plochy a s dvěma prapory vedle sebe do těžištního pásma i do týlní části, dostáváme na př. poměr sil 3:4:2.³⁾ Pro přirovnání uvádíme, že přeskupené obranné postavení podle P—I—2, čl. 277 jeví poměr sil 2:(3+4) a obranné postavení s pásmem hlavního odporu v čele poměr 4:2:3.

Poměr sil lze ovšem odstupňovat i uvnitř jednotlivých částí obranného postavení, a to jak ve smyslu do hloubky, tak i do šířky. Na př. čelní obrannou plochu lze vybavit buď nejsilněji v čelní části anebo naopak tak, že hodnota odporu roste do hloubky obranné plochy. Některé

³⁾ Jednotku tvoří — schematicky — jedna pěší rota a jedna kulometná četa.

útočné směry nepřítel lze přehradit silnějšími prostředky, jiné úsporněji atd. Pro toto odstupňování sil jsou rozhodné taktické zřetel a ráz terénu.

★

Uvedli jsme již, že proměnlivost v systému obranného postavení je výhodnou taktickou hodnotou, kterou je i obránci zachována jistá „volnost manévru“. Tato proměnlivost však i nutně závisí na různých okolnostech, a to na taktické situaci, na tvaru a pokrytosti terénu, jakož i na množství prostředků, které jsou k dispozici.

Připusťme taktickou situaci, v níž jde o dočasnou obranu na 2—3 dny, po kteréžto době má být zahájena ofensiva; obranné postavení je kryto postavením PS. Uvážíme-li v této situaci význam a důležitost bojových služebností, které jsme dříve přisoudili jednotlivým částem postavení, shledáme na př., že služebnosti čelní obranné plochy pozbyly v této situaci důležitosti — nepřítel nebude mít dosti času, aby svůj útok připravil do všech podrobností —, že však záleží na tom šetřit vlastními silami, upoutanými do obranného postavení, a ponechat si spíše silné volné jednotky, zálohy. Vyplývá tedy rozhodnutí zřici se čelní obranné plochy vůbec a zesílit hodnotu záloh.

Podobné rozhodnutí může být odůvodněno tehdy, chceme-li se přimknout na vydatnou přírodní překážku a spojit její obrannou hodnotu s obrannou hodnotou těžištního pásma. Naopak může otevřený a tankový terén vyžadovat hluboce založenou obranu proti ÚV. a předběžný rozklad útoku, čímž i důraz na organizaci čelní obranné plochy do značné hloubky a snad i na újmu týlní části postavení.

Jak má vliv na stavbu obranného postavení les, naznačili jsme již dříve.

Z těchto příkladů, které by bylo ovšem lze ještě rozmnožit, vyplývá, že každé obranné postavení musí mít — ve smyslu do hloubky — svou těžištní část, že však význam služebností k této těžištní části a tím i význam ostatních částí postavení se mění v konkrétním případě podle taktické situace, podle tvaru a pokrytosti terénu, jakož i podle prostředků, které jsou k dispozici; tento význam může vyžadovat buď zvýšený důraz anebo může i zaniknout.

Z těchto úvah vyplývají kromě dříve popsaného „normálního“ typu ještě tyto další typy obranného postavení:

1. Typ, při kterém je čelní obranná plocha vybudována do značné hloubky a tím i s rozmnoženými prostředky. Zato je týlní část postavení úsporně vybavena, pojímá hlavně jen zbraně, které živí palebnou přehradu před těžištním pásmem, a splývá tedy v bojové funkci s tímto pásmem. Jde o typ obranného postavení, které vzhledem na taktickou situaci a otevřený, tankový terén chce těžištní pásmo co nejvíce oddálit od východiště nepřátelského útoku a klade důraz na hluboce učeněnou obranu proti ÚV., jakož i na předběžný rozklad útoku.

2. Typ bez čelní obranné plochy, avšak se silně vybudovanou týlní částí a s rozmnoženými pohyblivými zálohami. Jde o typ obranného postavení, při kterém taktická situace a výhodné terénní podmínky dovolují spoléhat na uhájení těžištního pásma

jeho vlastní hodnotou odporu, jakož i protiútoky. Svým povšechným složením se podobá tento typ hlavnímu postavení podle P—I—2.

3. Je-li nedostatek prostředků, tvoří celek obranného postavení jenom samotné obranné pásmo, dříve „těžištní“, se sporými zálohami.

Učlenění do hloubky vyžaduje i v obraně sil. Při nedostatku sil nutno tyto soustředit aspoň na jednom místě, neboli do šířky vzato, aspoň na jednom souvislém pásmu, které skýtá nejlepší podmínky a které má být trvale uhájeno, byť i toto soustředění vyžadovalo použití skoro veškerých sil. Rozptýlíme-li všechny své slabé síly do hloubky, učinili jsme sice zadoost dogmatu, ale nejsme s to, abychom někde kladli vážný odpor. Je pravda, že úkol obrany nemá být dáván nedostatečným silám, ale víme, že se tak přece dělo; mnohá obranná bitva v světové válce byla vybojována s takovým „typem“ obranného postavení.

Nelze-li vybudovat ani průběžné obranné pásmo, nastává obrana na široké frontě s ofensivně pojatou obranou v mezerách. Při citelné převaze nepřítele nutno se pak uchýlit k ústupovému boji.

Postavení předních stráží, které má kromě obvyklých úkolů klást též dočasný odpor, musí jádrem svých sil vytvořit obranné pásmo, jež je s to, aby zastavilo postup nepřítele, přijalo a dočasně i vydrželo s ním dotyk. Tímto obranným pásmem je podle P—I—2, čl. 261 t. zv. pásmo odporu. Je-li potřeba získání času více zdůrazněna a má-li postavení předních stráží též rozložit nepřátelský útok — (P—I—2, čl. 261 a 269) —, třeba mezi pásmo odporu a čelní okraj hlavního postavení položit obrannou plochu v řídké sestavě pro ústupový boj, jak jsme už popsali. Touto obrannou plochou je usnadněn i ústup jednotek z pásma odporu.

O t. zv. dotykovém pásmu, které má za úkol převzít dotyk na předním okraji čelní obranné plochy v hlavním postavení, jsme už mluvili.

*

Vedle organisace paleb a odporu na místě uplatňuje se obranný boj též prováděním protiútoků.

Jeví-li se uhájení určitého místa na čelním okraji nebo uvnitř obranného postavení jako velmi naléhavé, možno kromě vydatné obrany palbou a silné osádky zdůraznit jeho obranu ještě přípravou protiútoků. Takové připravené protiútoky možno organisovat v čelní obranné ploše nebo v těžištním pásmu, výjimečně i v pásmu odporu předních stráží. Protože se podrobně připravený plán protiútoků může týkat jen místního podniku malého rozměru, bude normální jednotkou takového protiútoků četa.

Připravený protiútok vyrazí v okamžiku, kdy nepřítel vniká do místa, určeného za cíl protiútoků. V tomto okamžiku se dostává napadená osádka do tísně a potřebuje rychlé posily, neboť i nepřítel pošle spěšně svou nejbližší zálohu do místa vniku, aby osádku co nejdříve zdolal a zabezpečil si trvalé udržení dobytého místa; v boji muze proti muži rozhoduje však především počet. Otálet s protiútokem, až poslední obránce byl vyřaděn z boje a nepřítel se uspořádal na dobytém místě, bylo by těžkým proviněním.

Při pronikání nepřítele do větší hloubky postavení, zejména již i do jeho těžištní části, přikročí obránce k protiútoku, který však třeba podle toho, jak se vyvinula situace, zvláště nařídít co do směru nebo pásma, cíle,

palebné podpory, zúčastněných sil, východiště a doby vyrazení. Účastní se ho zálohy, umístěné za týlní částí postavení neboli, jako jsme řekli, v prostoru záloh.

Pokud lze, jsou předpoklady těchto protiútoků sice již napřed prostudovány, potřebné zálohy usměrněny a příslušné přípravy provedeny, konkrétní způsob provedení možno však stanovit až podle vývoje situace samé. Jde tedy o protiútok, který na rozdíl od dříve uvedeného můžeme nazvat improvizovaným protiútokem.⁴⁾

Než tento protiútok může vyrazit, třeba veškeré úsilí soustředit na přehrazení vniknuvšího nepřítele. Netknuté části čelní obranné plochy a těžištního pásma, jakož i týlní část postavení působí svou palbou i místními zálohami, jestliže nebyly čerpány k provádění připravených protiútoků, k zastavení proniknuvšího nepřítele. Protiútok vyrazí pak ihned, jakmile je palebná podpora zajištěna a pokud ještě nepřítel nerozšířil své pronikání tak, aby protiútok pozbyl vyhlídky na úspěch. Silný protiútok, který je vydatně podporován palbou, může udeřit i na nepřítele, jehož pronikání nebylo ještě úplně zastaveno. V tomto případě jsou vyhlídky protiútku dokonce velmi dobré, neboť nepřítel musí před protiútkem zalehnout, a to v nahodilé sestavě, v jaké právě proniká, a jeho schopnost k okamžitému odporu bude daleko menší, než kdyby byl již zastaven a učinil i všechna opatření k zajištění dobytého terénu, t. j. k odrazení protiútoků.

Východiště improvizovaného protiútku bude ležet zpravidla až v týlní části postavení. Jeho cílem bude nejméně získání ztracené části těžištního pásma, dovolí-li však situace a prostředky protiútku, bude cíl určen dále vpředu, nejdále na předním okraji čelní obranné plochy.

U postavení, které je vybaveno čelní obrannou plochou, bude vždy více času k přípravě improvizovaného protiútku než u postavení, které má těžištní pásmo v samém svém čele.

Proti ÚV. nelze spustit protiútok pěchotou. Jestliže nepřátelská ÚV. vniká do obranného postavení, musí k protiútku vyrazit nejdříve vlastní ÚV. sama, aby za součinnosti se zbraněmi PÚV. napadla a zapudila nepřátelskou ÚV. Pak teprve může též pěchota vyrazit k protiútku. Jinak musí vyčkat noci.

V čelní obranné ploše v mezerách mezi hluboko rozsetými ohnisky odporu bude mít vlastní ÚV. příležitost, aby prováděla výpady proti nepřátelské ÚV. ještě dříve, než tato ÚV. může dosáhnout těžištního pásma, a aby společně s ohnisky odporu rozkládala a zarážela útok pěchoty. Představujeme si tyto výpady jako krátké, ale velmi důrazně vedené nájezdy ze krytých vyčkávacích míst, potom se ÚV. zase rychle skryje, jakmile pocituje, že nepřítel soustřeďuje na ni svou palbu; pohotovost zbraní PÚV. nebude u útočníka na nejvyšším stupni. Pohyblivý a pancířovaný zdroj palby, jakým jest ÚV., je jistě způsobilý k tomu, aby i v obranném boji přispěl svým aktivním zásahem.

*

Končíme svou studii několika poznámkami o tom, podle jakých zásadních hledisek se vyvíjí systém obranného postavení v soutěži s vývojem útočných zbraní.

⁴⁾ Původně užívané rozlišování mezi protiúderem a protiútokem bylo velmi přiléhavé.

Sloučit ochranu obranných prostředků před přípravným palebným umlčováním s nejvyšší možnou hodnotou odporu obranných prostředků je problém, který třeba vyřešit systémem obranného postavení. Věc se má při tom tak, že nutnost ochrany osádek předchází možnost jejich úspěšné obrany; palbou zdolaný obránce nemůže se již bránit, i když si připravil sebe účinnější zbraň. Jsme proto vedeni k tomu, abychom spíše upustili od ideálního maxima účinnosti zbraní než od nutnosti chránit osádky před běžným zdoláním nepřátelskou palbou. Rostoucí účinnost útočných zbraní zvyšuje oprávněnost a nutnost tohoto kompromisního hlediska při organizaci obrany.

S druhé strany roste ovšem i účinnost obráncových zbraní a mezi tímto rozpětím v účinnosti útočných i obranných zbraní, které se stále rozšiřuje, zůstává člověk jako velmi zranitelná, ale nejdůležitější zbraň, která oživuje materiál k bojové funkci a která uskutečňuje nejsilnější projev obrany: vůli udržet terén. Vytrvání obránců na určitém místě manifestuje výrazně úspěch obrany; palba je nezbytným prostředkem, ale jenom prostředkem ve službách tohoto základního činitele obrany.

Řekli jsme již, že by pěchota mohla vyvinout nejmohutnější hodnotu odporu, kdyby své prostředky přímé palby řadila hustě vedle sebe. Avšak takový lineární systém by neobstál před palebnou přípravou a podporou útočnickovou. Třeba se ho zříci, i když víme, že tím ztěžujeme plné uplatnění nejvyšší účinnosti zbraní nebo že ji i snižujeme.

Jako první stupeň v tomto vývoji obranného systému se nám představuje obranné pásmo. To sice zachovává maximum účinnosti zbraní, které všechny mohou současně pálit do téže palebné přehrady, ale vyhovuje požadavku ochrany osádek před přípravnou palbou útočnickovou jen potud, že lineární umístění osádek nahrazuje umístěním v pásmu. Toto minimum ochrany osádek bylo též příčinou, že jsme použitelnost obranného pásma museli vázat určitými taktickými i terénními podmínkami a že jsme obranné pásmo samo nemohli prohlásit za normální celek obranného postavení, nýbrž jen za jeho složku, za prvek stavby obranného postavení.

Maximum ochrany osádek před přípravným palebným umlčováním dává obranná plocha; osádky jsou rozloženy v drobných skupinkách do šířky a do hloubky prostoru. Pokud jde o sestavu samu, nenajdeme možnost lepší ochrany před nepřátelskou palbou. Co do vlastní palby, musíme sice upustit od největší možné její hustoty, ale nahrazujeme tuto souvislostí palby do značné hloubky. Pociťujeme ovšem, že v hustotě palby nemůžeme více slevovat, abychom neklesli pod přípustné minimum její účinnosti. Nicméně vyjadřuje obranná plocha ten vzájemný poměr mezi ochranou osádek a účinností vlastní palby, který odpovídá rostoucí mohutnosti útočných zbraní. Kromě toho uvádí i hloubku prostoru do taktických služeb obrany, což je jediný příspěvek, který může sestava sama poskytnout obraně proti ÚV. Nevážíme proto označit obrannou plochu za nejvyspělejší vývojový stupeň v obranné sestavě.

Obranné pásmo a obranná plocha jsou dva protilehlé póly v možnostech obranné sestavy. Do možností vně obou těchto pólů už nemůžeme vybočit, abychom neklesli pod minimální ochranu osádek na jedné straně a pod minimální účinnost palby na straně druhé. Uvnitř pólů nenajdeme však — ideově — žádnou novou sestavu, která by výhody obranného pásma slučovala s výhodami obranné plochy. Ale můžeme obrannou

plochu a obranné pásmo řadit za sebe do celku obranného postavení. Tímto způsobem jsme též došli k jednotlivým typům v systému obranných postavení, o nichž byla v předcházející stati řeč.

Sestava sama je však schematem. Svě oživení dostává až tehdy, vložíme-li ji do určitého terénu. A shledáme ihned, že nejen sestava, ale i terén působí ve smyslu našeho požadavku, aby nutnost ochrany osádek před přípravným palebným umlčováním předcházela možnosti úspěšné obrany se strany osádek. A znovu se projevuje rostoucí účinnost útočných zbraní v rostoucím významu terénu a v nutnosti jeho využívání. Nápadný je rozdíl mezi středověkým hradem, který se tyčí jako symbol své nedobytnosti nad krajem, a mezi moderní prázdnou bojiště, v němž se skrývá celé obranné postavení reálné mohutné odolnosti.

Využití terénu k ochraně osádek vyžaduje takového umístění zbraní s přímou střelbou, aby měly výhled a výstřel jen do toho prostoru, do kterého plní svůj palebný úkol, při čemž jsou chráněny před přímým pozorováním a před přímou palbou z ostatního prostoru, kam samy nepůsobí.

Požadavek ochrany před umlčovací palbou se vztahuje zejména na ty osádky, které mají úkol odporu na místě. Tyto osádky, které tvoří ostatně valnou část jednotek a plní základní úkol obrany, udržet osazený terén, jsou totiž vydány neúčinnější palbě, protože jsou tímto úkolem vázány na svá místa. Lépe se mohou již chránit ty zbraně, které svou palbou podporují osádky místního odporu, neboť mohou být umístěny ve volném prostoru vně těchto osádek a mohou svůj úkol mnohdy plnit i ze záměnných stanovišť. Tohoto druhu ochrany mohou ještě více využít zbraně určené k dalekým palbám.

Je na př. zbytečné umístit pěší družstva na místa, odkud mají daleký a široký výhled až do prostorů, kam jejich zbraně vůbec ani nedosahují. Nesměli bychom se pak divit, kdyby tato družstva byla nepřátelskou palbou dříve zrušena, ne-li zničena, než se mohla uplatnit v svém obranném úkolu. U osádek pro odpor na místě není zejména třeba nadsazovat požadavek čelního výhledu a výstřelu. Bočné palby se uplatňují na úzkém pruhu, a zbraně pro čelní palby — pušky a lehké kulomety — účinkují nejlépe na malou vzdálenost. Ostatně se vynasnaží útočník sám, aby se přiblížil pod ochranou svých paleb co nejtěsněji k obránci a nedal mu příležitost uplatnit čelní palby na větší vzdálenost.

Maximum ochrany skýtá pokrytý terén, zejména les. Umožňuje ovšem obránci i nejmenší míru paleb. Ale obránce může uplatnit aspoň krátké čelní palby, kdežto útočník vůbec žádné palby, ani přípravné před útokem, ani podpurné za útoku; útočník provádí zteč, obránce však střílí. Pokrytý terén rozkládá též nepřátelský útok. Nedostatkem přehledu a obtížemi ve styku trpí sice i obránce, ale tyto obtíže jsou při stabilitě obránčovy sestavy méně citelné než při pohybovém manévru útočnickově. Obtíže boje v lese jsou oboustranné, ale pro útočníka větší; výhodu sklízí tím obránce.

Nejlépešší obranu proti ÚV. skýtá takový terén, kde ÚV. nemůže vůbec zasáhnout. Je to tedy zase pokrytý terén a les, v dalším ještě terénní překážky. O ochranu před leteckým pozorováním musí obránce vždy co nejpečlivěji dbát, ať prostředky přírodními anebo jen umělými. Znovu je to pokrytý terén, který nejlépe chrání před pozorováním z letounů i před nálety. Obdobné výhody jako les ský-

tají obránci i větší osady. Z bojů ve Španělsku získali jsme odůvodněný dojem, kterak obrana utuhuje, může-li se opřít o osadu.

Čím více se bude stupňovat účinnost zbraní a čím více nových zbraní zasáhne na bojiště, tím více nabude pěchota významu jako zbraně pro boj zblízka, neboť bude nucena vyhledávat pokrytý terén anebo využívat noci.

Bude snahou obránce, aby sám využil ochrany pokrytého terénu, ale nutil útočníka, aby své přípravné uskupení konal v otevřeném terénu, kde ho lze účinně zasáhnout palbou. Obránce bude působit nejdříve palbou — palbou proti přípravám, hluboko souvislými palbami a palebnými přehradami k rozkladu útoku —, zastaví potom útok odporem na místě a bojem zblízka a konečně zasáhne, nutno-li, i protiútokem. Palba, odpor na místě, protiútok jsou tedy projevy obranného boje, jak časově následují za sebou.

Nejvýhodnější terén pro umístění obranného postavení zdá se nám proto ten, který dovoluje umístit valnou část pěších jednotek, určenou odporovat na místě, tedy těžištní pásmo, do pokrytého a členitého terénu, kde jsou osádky chráněny před pozemním a vzdušným pozorováním, před palbou i před nájezdem ÚV., a kde zůstanou co nejméně porušeny pro odpor na místě a pro boj zblízka. Před touto částí terénu by se měl prostírat široký prostor s přehledným, mírně zvlněným terénem, do něhož by bylo lze výhodně vložit ohniska odporu a jejich síť paleb. S druhé strany — za terénem s těžištním pásmem — přáli bychom si převyšující hřbet s dobrým výhledem pro velitelské a dělostřelecké pozorovatelné, jakož i pro umístění zbraní, pálících před těžištní pásmo a do čelní obranné plochy. Tento hřbet by kryl i pohyblivé zálohy, aby se mohly skrytě přesunovat a zaujímat východiště k protiútku. Co do technické úpravy, leží v otevřeném terénu důraz na vybudování krytů, v pokrytém terénu na zřízení překážek.

Asi třetinu našeho území i přilehlých pohraničních oblastí pokrývá les. Právě as tento poměr pokrytosti se nám jeví vhodným i pro umístění celého obranného postavení.

Plukovník gšt. P—k:

Organisace malých pěších jednotek podle francouzských názorů.

V dubnovém čísle VR. 1936 byla uveřejněna diskuse o organisaci malých jednotek francouzské pěchoty. Prosincové číslo francouzské Revue d'infanterie 1936 přináší další názory na tuto otázku, které zde opět shrneme.

Kritiky francouzského ČŘ. pro pěchotu lze rozdělit do tří kategorií: první, separatisté, jsou pro to, aby prvky palby a pohybu v pěší četě byly od sebe odděleny (asi tak, jak tomu bylo v německé armádě před zavedením lehkého kulometu); druzí jsou přivrženci dosavadního stavu (konservativní), ač navrhuji některé změny ve znění ČŘ.; třetí pak chtějí zlepšit dosavadní stav bez nějakých velikých změn; jde jim hlavně o seskupení úderníků, zvýšení jejich počtu a lepší organisaci velení v družstvu.